

The Evidence Levels of Iranian Nursing Scientific Publications Indexed in Scopus, 2011-2015

Fatemeh Babaei Dowlat Abadi ¹, Maryam Kazerani ^{2,*}, Azam Shahbodaghi ³

¹ MSc Student, Department of Medical Library and Information Sciences, Paramedical Science Faculty, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran

² Assistant Professor, Department of Medical Library and Information Sciences, Paramedical Science Faculty, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran

³ Instructor, Department of Medical Library and Information Sciences, Paramedical Science Faculty, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran

* **Corresponding author:** Maryam Kazerani, Assistant Professor, Department of Medical Library and Information Sciences, Paramedical Science Faculty, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran. E-mail: kazerani.m@gmail.com

Received: 23 Sep 2017

Accepted: 15 Jan 2018

Abstract

Introduction: Investigation on the level of evidence-based scientific productions is an evaluation of the quality of the evidence-based studies. The current study aimed at investigating the levels of evidence-based nursing scientific productions in Iran, indexed in Scopus from 2011 to 2015.

Methods: The current descriptive study had a scientometric approach. All Iranian scientific nursing productions indexed in Scopus from 2011 to 2015 were reviewed. Among 1360 articles retrieved from the Scopus database in the years under study, 1193 articles were evidence-based, and the level of their evidence was determined by the table of evidence levels suggested by American Association of Critical-Care Nursing.

Results: Based on the findings of the study, at the evidence level A, the articles increased from 0.5% to 5% during the studied years. At level B, the rate of articles increased from 16% to 27%. At level C, the number of articles was fixed; and the number of articles dropped at the level E.

Conclusions: According to the increased number of articles at the mentioned evidence levels, the evidence-based tendency is growing in nursing studies, although not significant; it seems that nursing studies are moving in line with evidence-based nursing.

Keywords: Evidence-based Nursing, Levels of Evidence, Iranian Scientific Productions, Scopus

ارزیابی سطوح شواهد انتشارات علمی پرستاری ایران نمایه شده در اسکوپوس در سال‌های ۲۰۱۱-۲۰۱۵

فاطمه بابائی دولت آبادی^۱، مریم کازرانی^{۲*}، اعظم شاهبداغی^۳

^۱ کارشناس ارشد، گروه کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران
^۲ استادیار، گروه کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران
^۳ مربی، گروه کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران
 * نویسنده مسئول: مریم کازرانی، استادیار، گروه کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران. ایمیل: kazerani.m@gmail.com

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۶/۱۰/۲۵

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۶/۰۷/۰۱

چکیده

مقدمه: بررسی تولیدات علمی از نظر سطح شاهد محوری یک ارزش گذاری بر کیفیت مطالعات شاهد محور است. هدف از مطالعه حاضر تعیین سطوح شواهد تولیدات علمی پرستاری شاهد محور ایران نمایه شده در اسکوپوس در سال‌های ۲۰۱۱-۲۰۱۵ و تعیین وابستگی سازمانی نویسندگان و مجلات داخلی منتشر کننده این نوع مقالات است.

روش کار: پژوهش حاضر پیمایش توصیفی با رویکرد علم سنجی است. کلیه انتشارات علمی پرستاری ایران نمایه شده در اسکوپوس در سال‌های ۲۰۱۱-۲۰۱۵ بر اساس هرم سطوح شواهد انجمن پرستاری مراقبت‌های ویژه آمریکا منتشره در سال ۲۰۱۲ ارزیابی شدند. این هرم شامل سطوح شواهد A, B, C, D, E, M است. همچنین وابستگی سازمانی نویسنده اول و مسئول و مجلات منتشر کننده مقالات هم مشخص شد.

یافته‌ها: از ۱۳۶۰ مقاله بازایی شده در سال‌های مورد مطالعه، ۱۱۹۳ مقاله شاهد محور بود. در سطح شاهد A (متاآنالیز و مرور سیستماتیک) میزان مقالات از ۰/۵ درصد به ۵ درصد در طی سال‌های مورد مطالعه افزایش یافته است. در سطح شاهد B (کارآزمایی کنترل شده تصادفی) میزان مقالات از ۱۶ درصد به ۲۷ درصد افزایش یافته است. در سطح شاهد C (مطالعات هم گروهی، موردشاهدی، بررسی یکپارچه، تحقیق کیفی) تقریباً میزان مقالات ثابت بوده و در سطح شاهد E (گزارش موردی و گزارش موارد) تعداد مقالات کاهش یافته است. سازمان‌های منتشر کننده مقالات شاهد محور به ترتیب عبارت‌اند از دانشگاه علوم پزشکی تهران، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، دانشگاه علوم پزشکی تبریز و دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی و تنها مجله پرستاری داخلی شاهد محور هم مجله حیات است.

نتیجه گیری: باتوجه به افزایش تعدادمقالات درسطوح شواهد بالا، روند گرایش شاهد محوری مطالعات پرستاری رو به رشد است، هرچند این رشد چشمگیر نیست. لذا پیشنهاد می‌شود در راستای انجام هرچه بیشتر پژوهش‌های شاهد محور با سطوح شواهد بالا، کارگاه‌ها و سمینارهایی به منظور آشنایی هرچه بیشتر پرستاران و پژوهشگران با این مقوله برگزار شود و امتیازات ویژه‌ای برای انجام این نوع پژوهش‌ها توسط مؤسسات و مراکز تحقیقاتی در نظر گرفته شود. سردبیران مجلات می‌توانند به داوران، مقالات شاهد محور ارزیابی با توجه به جدول سطوح شواهد را توصیه کنند.

واژگان کلیدی: پرستاری مبتنی برشواهد، سطوح شواهد، تولیدات علمی، ایران، اسکوپوس

تمامی حقوق نشر برای انجمن علمی پرستاری ایران محفوظ است.

مقدمه

کیفیت تری به بیماران ارائه دهند (۱، ۲). این رویکرد به عنوان نشانگری برای برخورداری از کیفیت مراقبت‌های بهداشتی محسوب می‌شود (۳). به نظر می‌رسد عملکرد مبتنی بر شواهد، یک روش تصمیم‌گیری علمی

واژه پزشکی مبتنی بر شواهد در دهه ۹۰ میلادی توسط دیوید ساکت و همکارانش مطرح شد. هدف از ابداع این عملکرد ایجاد یک طبقه بندی برای مطالعات بود تا بر اساس آن پزشکان بتوانند خدمات با

کشور، بیشتر پایان نامه‌ها و رساله‌ها در زمان مورد بررسی و در تمامی گروه‌های آموزشی و در اکثر دانشگاه‌ها را در سطوح پایین هرم شواهد گزارش کردند (۸). سایر پژوهش‌ها به تعیین سطوح شواهد در علوم پزشکی پرداخته است. اسکروچی و بیدختی با بررسی سطوح شواهد بالینی در مقالات منتشر شده در مجلات علمی-پژوهشی علوم پزشکی ایران، افزایش روند رو به رشد شواهد بالینی را گزارش کردند (۹). شاه روان و شفیع در بررسی سطوح شواهد دو مجله در حوزه درمان بالینی ریشه دندان، افزایش قابل توجهی در سطوح شواهد مقالات این حوزه را نشان می‌دهند بازم کمبود برجسته مقالات با سطح بالایی از شواهد در حوزه درمان بالینی ریشه وجود دارد (۱۰). کاظمی و همکارانش نیز پس از بررسی سطح شواهد مقالات مجله جراحی استخوان و مفاصل ایران افزایش سطوح شواهد مقالات بررسی شده را ۳/۵ برابر اعلام کردند (۱۱). در مطالعات خارجی هم کای و همکاران پس از بررسی سطوح شواهد مقالات رایگان انجمن اروپایی تروماتولوژی و ورزشی جراحی زانو و آرتروسکوپی، دریافتند که مقالات فوق افزایش چشمگیری در سطوح شواهد بالا داشته‌اند (۱۲). ساگرو و همکاران نیز روند سطوح شواهد مطالعات جراحی دست را رو به رشد گزارش کردند (۱۳). در سایر مطالعات خارجی هم شاهد انجام پژوهش‌هایی از این دست هستیم. در این پژوهش‌ها هم تعیین سطوح شواهد محوری مقالات در حوزه‌هایی نظیر ارتوپدی انجام شده است. بنابراین تعیین سطوح شواهد انتشارات علمی، می‌تواند جایگاه آن‌ها را در فرآیند مبتنی بر شواهد نشان دهد و همچنین زمینه آشنایی پژوهشگران با این سیستم ارزش گذاری را فراهم نماید. تحقیقات سال‌های اخیر، به سرعت رشد علم کشور و بهبود جایگاه کشور در منطقه خاورمیانه و کشورهای اسلامی اشاره کرده‌اند. از طرفی شاخص اصلی در بسیاری از تحقیقات مذکور تعداد مقالات است و کیفیت مقالات را مورد سنجش و ارزیابی قرار نمی‌دهد، از طرف دیگر در پژوهش‌های انجام شده در داخل بررسی سطوح شواهد محوری رساله‌ها و پایان نامه‌های پرستاری و مجلات علمی پژوهشی علوم پزشکی کشور انجام شده است اما تا به حال پژوهشی به منظور تعیین سطوح شواهد، در تولیدات علمی پرستاری ایران در پایگاه اسکوپوس انجام نشده است. همچنین پایگاه اسکوپوس، یکی از پایگاه‌های معتبر در علوم پزشکی است که از جامعیت بالایی برخوردار و قابل دسترسی در بازه پژوهش است (۱۴). لذا، مقاله حاضر بر آن است به بررسی تولیدات علمی پرستاری ایران نمایه شده در اسکوپوس طی سالهای ۲۰۱۱-۲۰۱۵، بپردازد و سطوح شواهد آنها را با استفاده از مقیاس سطوح شواهد انجمن پرستاری ویژه آمریکا تعیین کند. همچنین با بررسی وابستگی سازمانی مقالات تولید شده، سازمان‌های برتر و مجلات برتر در این زمینه را معرفی نماید. نتایج این پژوهش می‌تواند با روشن ساختن وضعیت تولیدات بالینی پرستاری ایران نمایه شده در اسکوپوس؛ کیفیت مطالعات بالینی پرستاری و گرایش آن‌ها به مطالعات شاهد محوری را مشخص نماید. و زمینه را برای سوق دادن پژوهشگران به انجام این گونه مطالعات در سطوح بالاتر، توسط سیاستگذاران پژوهش کشور فراهم نماید.

روش کار

پژوهش حاضر پیمایش توصیفی با رویکرد علم سنجی است. جامعه پژوهش کلیه تولیدات علمی پرستاری ایران نمایه شده در اسکوپوس

است که ابتدا از حوزه پزشکی شروع شد، سپس به همه عرصه‌های خدمات سلامت نفوذ کرده است (۴). ساده‌ترین تعریف از عملکرد مبتنی بر شواهد عبارت است از استفاده از بهترین شواهد علمی موجود برای هدایت تصمیم‌گیری‌های بالینی (۲). هدف این روش، به کارگیری جدیدترین یافته‌های تحقیقات با هدف فراهم کردن کیفیت مراقبت است (۵). چنانچه کادر درمان خصوصاً پرستاران از نتایج تحقیق در عملکرد بالینی خود استفاده کنند موجب پیشرفت حرفه پرستاری خواهد شد (۶). شواهد علمی، سطوح متفاوتی دارند و تعیین سطح شواهد، مؤلفه‌ای کلیدی در ارزیابی شواهد است به این معنی که پس از تعیین سطح شواهد و نقد مطالعه، به میزان اعتبار مطالعه پی برده می‌شود. سطوح شواهد جزء مهم عملکرد مبتنی بر شواهد است و به خواننده در اولویت بندی اطلاعات جهت مطالعه کمک می‌کند. البته این بدان معنا نیست که مطالعات با سطوح شواهد پایین‌تر باید نادیده گرفته شده و مطالعات سطوح بالامطالعه و پذیرفته شوند. بلکه ارائه سطوح شواهد یک راهنما برای خواننده‌ای است که در هنگام تفسیر نتایج نیاز به دقت و توجه دارد. همچنین سطوح شواهد ابزاری است که می‌توان از آن به عنوان یک مقیاس کیفی، مقالات بالینی را طبقه بندی کرد. به این ترتیب که هر مقاله بر مبنای روش انجام، در یکی از سطوح هرم سطوح شواهد قرار می‌گیرد. سازمان‌های معتبری در سطح بین‌المللی به تعیین سطوح شواهد پرداخته‌اند. در حال حاضر، انجمن پرستاری مراقبت ویژه آمریکا (AACN: American Association of Critical-Care Nursing) که بزرگترین سازمان پرستاری تخصصی است، در ارائه خدمات به منظور بهبود مراقبت از بیمار با به کارگیری بهترین شواهد علمی پیشروست. این انجمن به کار رتبه بندی مطالعات بالینی پرداخته است. در سال ۲۰۰۸، سیستم رتبه بندی مطالعات را ساخته و توصیه‌هایی برای بهبود مراقبت‌های پرستاری ارائه کرده است. ویرایش نهایی این رتبه بندی در سال ۲۰۱۲ منتشر شد. نتیجه حاصل، یک هرم موضوعی است که در بالاترین قسمت آن مطالعات شاهد محور با رتبه A مشخص می‌شود و دربرگیرنده مطالعاتی است که بصورت تجربی انجام می‌شود و شامل فراتحلیل‌ها و مرور سیستماتیک (کمی) است. سطح بعدی مطالعات شاهد محور شامل شواهد حاصل از کارآزمایی‌های کنترل شده است که با رتبه B مشخص می‌شوند. این گروه نیز دربرگیرنده مطالعات طرح تجربی است. شواهد سطح C شامل یافته‌های حاصل از مطالعات متنوعی در حوزه پرستاری شامل مطالعات کیفی، همبستگی، کارآزمایی‌های کنترل شده تصادفی با نتایج ناسازگار است. سطوح A و B و C همگی بر اساس تحقیقات (طرح‌های تجربی یا غیرتجربی) هستند و به عنوان شواهد در نظر گرفته می‌شوند. سطوح D و E و M به عنوان توصیه‌های برگرفته از مقالات، نظریه، یا توصیه‌های سازندگان در نظر گرفته می‌شوند (۷). مقایسه مطالعات در هر کشور با سطوح شواهد این هرم، گزینه‌ای مناسب برای تبیین دقیق جایگاه کیفی آنهاست (۷).

با توجه به اهمیت این موضوع و تحقیقات گسترده‌ای که در ایران انجام می‌شود، انجام چنین پژوهشی که سطوح شواهد را تعیین کند، امری ضروری است. جستجوهای انجام شده نشان می‌دهد که در داخل، مطالعاتی از این دست جز در مواردی محدود، به صورت جدی صورت نگرفته است. جمشیدی اورک و علی بیک پس از بررسی سطوح شواهد پایان نامه‌ها و رساله‌های پرستاری دانشگاه‌های علوم پزشکی تیپ یک

با توجه به نوع مقاله و جدول سطوح شواهد، سطح شاهد هر مقاله مشخص شد. به منظور تعیین سطوح شواهد مقالات از میان معیارهای متفاوت برای تعیین سطوح شواهد، از هرم سلسله مراتب سطوح شواهد انجمن پرستاری مراقبت ویژه آمریکا (AACN) استفاده شد (۷). (جدول ۱) به منظور تعیین وابستگی سازمانی تولیدات علمی پرستاری شاهد محور ایران، وابستگی سازمانی نویسنده اول و نویسنده مسئول مقالات مشخص شد. در صورتی که نویسنده اول و یا نویسنده مسئول وابستگی سازمانی ایرانی نداشتند از پژوهش حذف شدند. در مقالاتی هم که نویسنده مسئول و نویسنده اول مشترک بودند، نام نویسنده یکبار ذکر شد. برای سطح A که بالاترین سطح شاهد است، به دلیل اهمیت بالا همه وابستگی‌های سازمانی درج شد اما در بقیه سطوح به دلیل تعدد مقالات معیار ورود به پژوهش وجود پنج مقاله و بیشتر در نظر گرفته شد. برای تعیین سطوح شواهد تولیدات علمی پرستاری شاهد محور ایران به تفکیک مجلات داخلی و خارجی، ابتدا مقالات شاهد محور ایران بر اساس سالهای مورد مطالعه و سپس بر اساس سطح شاهد مرتب شدند. سپس تعداد مقاله هر مجله در هر سطح شاهد محاسبه شد. برای سطح شاهد A همه مجلات حتی با یک مقاله و در سایر سطوح شواهد مجلاتی که در هر سطح شاهد پنج مقاله و بیشتر داشتند، وارد پژوهش شده و در تصویر ۱ آورده شد. برای گزارش و بررسی روند تولیدات علمی و سطوح شواهد آن‌ها از نرم افزار اکسل استفاده شد.

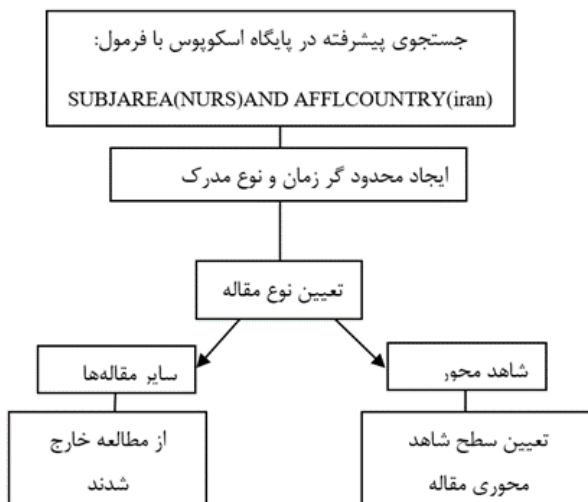
در سالهای ۲۰۱۱-۲۰۱۵ است. ابزار گردآوری داده‌ها در پژوهش حاضر، سیاهه کنترل شده داده‌ها است. که شامل عنوان مقاله، سال تولید مقاله، نام مجله‌ای که مقاله در آن منتشر شده است، وابستگی سازمانی نویسنده اول و نویسنده مسئول مقاله، نوع مقاله و سطح شاهد مقاله است. برای گردآوری داده‌ها، جستجو در پایگاه اسکوپوس با کلید واژه پرستاری، با فرمول زیر انجام شد و نتایج به سالهای مورد مطالعه محدود شد.

SUBJAREA(NURS)AND AFFLCOUNTRY(iran)

رکوردهای بازیابی شده به article و review محدود شده است. بنابراین این کلیه تولیدات علمی که با فرمول بالا بازیابی شدند و به سالهای مورد مطالعه و نوع مدرک‌های ذکر شده محدود شدند، به مطالعه وارد شدند و پس از آن مطالعات گیاهان و مطالعات حیوانات از مطالعه حذف شدند. چرا که این مطالعات شاهد محور نیستند. از بین ۱۳۶۰ مقاله بازیابی شده، ۱۱۹۳ مقاله شاهد محور بود و نوع مقالات مشخص شد. برای تعیین نوع مقاله ابتدا عنوان مورد بررسی قرار گرفت. در صورتی که نوع مقاله در عنوان ذکر شده باشد، استخراج می‌گردد. این مورد در تعداد اندکی از مقالات یافت شد. در صورت عدم ذکر نوع مقاله در عنوان، چکیده مقاله با دقت مورد بررسی قرار گرفت و در صورت نیاز متن کامل مقاله هم بررسی شد و نوع مقاله توسط پژوهشگر یا کارشناسان و متخصصان پژوهش پرستاری مشخص شد. در مرحله بعد

جدول ۱: سطوح شواهد انجمن پرستاران مراقبت‌های ویژه آمریکا

سطح شواهد	شرح	تجربی	غیر تجربی	توصیه‌های مبتنی بر شواهد	نظرات کارشناسان یا توصیه‌های سازنده
A	فرا تحلیل (متاآنالیز)، مرور سیستماتیک (اگر مطالعه کمی باشد)	✓		✓	
B	کارآزمایی کنترل شده تصادفی	✓		✓	
C	مطالعات هم‌گروهی، مورد شاهدی، بررسی یکپارچه، متاسنتز، تحقیق کیفی و مرور سیستماتیک (اگر مطالعه کیفی باشد)		✓	✓	
D	استانداردهای حرفه‌ای کارشناسی شده، با مطالعات بالینی برای پشتیبانی از توصیه‌های بالینی		✓		✓
E	نظریه از دیدگاه‌های متخصصان یا گزارش‌های موردی		✓		✓
M	صرفاً توصیه‌های تولیدکننده		✓		✓

تصویر ۱: دیاگرام جستجوی مقاله

یافته‌ها

درصد در سطح شاهد C قرار گرفتند. تصویر ۲ میزان تولیدات علمی پرستاری شاهد محور ایران را به تفکیک سال نشان می‌دهد (جدول ۳). بررسی وابستگی سازمانی مقالات، نشان داد که دانشگاه علوم پزشکی تهران بیشترین تولیدات علمی پرستاری شاهد محور را دارد. تصویر ۲ پنج دانشگاهی که بیشترین تولیدات علمی پرستاری شاهد محور را داشته‌اند، نشان می‌دهد (جدول ۴).

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد روند تولیدات علمی پرستاری ایران در سالهای مورد مطالعه رو به رشد بوده است و در سال ۲۰۱۴ به بیشترین میزان رسیده است (جدول ۲). از بین ۱۳۶۰ مقاله بازایی شده، ۱۱۹۳ مقاله شاهد محور است. از این میزان ۴ درصد از مقالات در سطح شاهد A، ۱۶٫۵ درصد در سطح شاهد B، ۳۲ درصد در سطح شاهد C و ۴۰

جدول ۲: انتشارات علمی پرستاری ایران نمایه شده در اسکوپوس در سال‌های ۲۰۱۱-۲۰۱۵

سال انتشار	تعداد تولیدات پرستاری	تولیدات پرستاری شاهد محور
۲۰۱۵	۳۲۱	۲۸۹
۲۰۱۴	۳۶۷	۳۲۳
۲۰۱۳	۲۷۲	۲۲۷
۲۰۱۲	۱۹۴	۱۷۳
۲۰۱۱	۲۰۶	۱۸۱
جمع	۱۳۶۰	۱۱۹۳

جدول ۳: فراوانی سطوح شواهد تولیدات علمی پرستاری شاهد محور ایران نمایه شده در اسکوپوس طی سالهای ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۵

سال	A سطح شاهد	B سطح شاهد	C سطح شاهد	E سطح شاهد	جمع
۲۰۱۵	۱۵ (۵)	۷۸ (۲۷)	۹۸ (۳۴)	۹۸ (۳۴)	۲۸۹ (۲۴)
۲۰۱۴	۱۲ (۴)	۸۲ (۲۵)	۱۱۰ (۳۴)	۱۱۹ (۳۷)	۳۲۳ (۲۷)
۲۰۱۳	۱۱ (۵)	۶۱ (۲۷)	۶۳ (۲۸)	۹۲ (۴۰)	۲۲۷ (۱۹)
۲۰۱۲	۵ (۲)	۴۱ (۲۴)	۵۳ (۳۱)	۷۴ (۴۳)	۱۷۳ (۱۴/۵)
۲۰۱۱	۱ (۰/۵)	۲۹ (۱۶)	۵۹ (۳۲/۵)	۹۲ (۵۱)	۱۸۱ (۱۵/۵)
جمع	۴۴	۲۹۱	۳۸۳	۴۷۵	۱۱۹۳

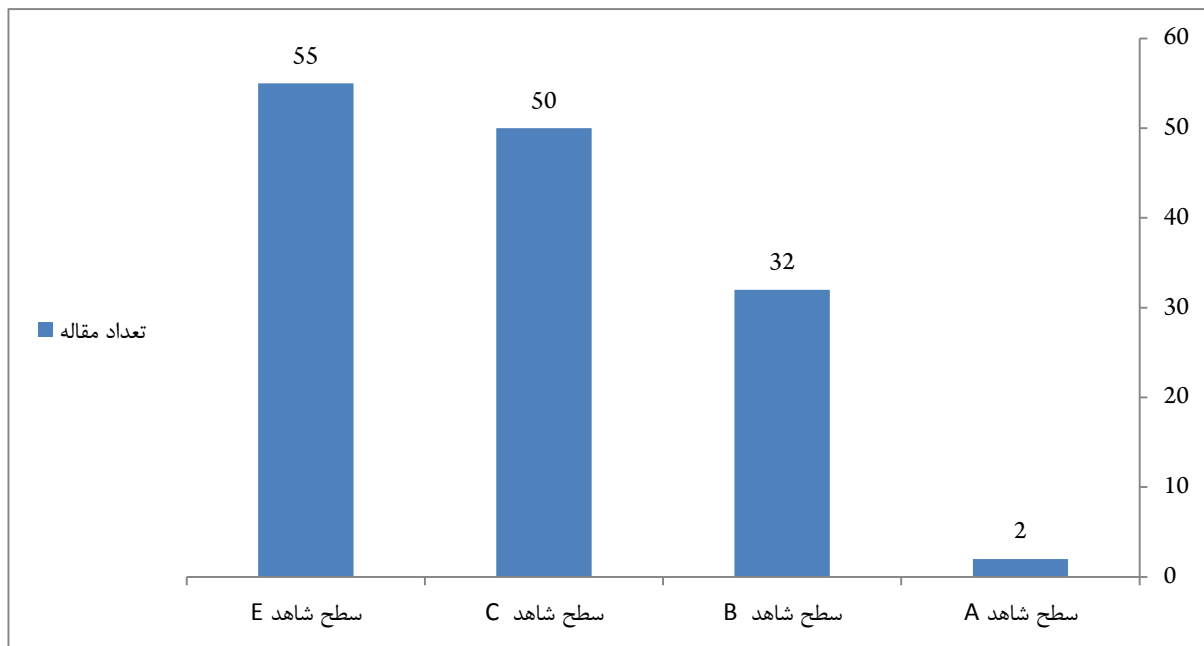
اطلاعات در جدول به صورت تعداد (درصد) آمده است.

جدول ۴: فراوانی سطوح شواهد تولیدات علمی پرستاری ایران نمایه شده در اسکوپوس به تفکیک وابستگی سازمانی در سالهای ۲۰۱۱-۲۰۱۵

دع پ تهران	A سطح شاهد	B سطح شاهد	C سطح شاهد	E سطح شاهد
۱۲	۶۴	۹۷	۹۹	۹۹
۷	۱۷	۱۸	۴۱	۴۱
۳	۳۹	۲۲	۲۳	۲۳
۲	۲۹	۴۸	۵۲	۵۲
۴	۶	۱۷	۳۲	۳۲
۳	۹	۰	۰	۰
۱	۲۲	۱۰	۷	۷
۱	۷	۷	۷	۷

مجلات داخلی تنها مجله حوزه پرستاری که در اسکوپوس نمایه شده مجله حیات است. این مجله در سطح شاهد A فقط دو مقاله در سالهای مورد مطالعه دارد که یک مقاله به سال ۲۰۱۵ و یک مقاله به سال ۲۰۱۳ مربوط است. در سطح شاهد B و C، روند رو به رشدی دیده نمی‌شود. سطح شاهد E روندی نزولی داشته است که این مسئله می‌تواند نشان دهنده جایگزینی مقالات از این سطح به سطوح بالاتر باشد. نمودار شماره ۳ فراوانی تولیدات علمی پرستاری ایران در مجله حیات را نشان می‌دهد.

پس از بررسی تولیدات علمی پرستاری ایران به تفکیک مجلات خارجی و داخلی یافته‌ها نشان داد که در بخش مجلات خارجی پژوهشگران ایرانی، بیشترین مقاله در سطح شاهد A و B را در مجله‌های NUTRITION و Complementary Therapies in Medicine منتشر کرده‌اند. مجله‌های Journal of Religion and Health Sciences و Nursing and Health Sciences در سطح شاهد C بالاترین رتبه را دارند. در سطح شاهد E مجله Health Public Nutrition و Annals of Burns and Fire Disasters و Nutrition با ۱۵ مقاله بیشترین مقالات را در این سطح دارند. در بخش

تصویر ۲: فراوانی سطوح شواهد تولیدات علمی پرستاری ایران در مجله حیات

بحث

افزایش روزافزون مطالعات بالینی در دهه‌های اخیر اهمیت وجود سیستمی به منظور رتبه بندی این مدارک به منظور استفاده به جا و به موقع پژوهش‌ها را دوچندان می‌کند. هرچند افزایش کمی تولید علم حائز اهمیت است، اما در کنار آن ارزش گذاری بر آن‌ها در عملکرد مبتنی بر شواهد انتشارات علمی نیز از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. بنابر این تعیین انجام پژوهش‌هایی با سطوح شواهد بالا و حرکت به سمت شاهد محوری یکی از ملاک‌های افزایش کیفیت انتشارات است (۷). چرا که هدف عملکرد مبتنی بر شواهد تلفیق تجربیات و یافته‌های کنونی با یافته‌های پژوهش‌های جدید است و این امر میسر نمی‌شود جز با حرکت به سمت شاهد محور شدن مطالعات. از طرف دیگر، پرستاران به عنوان ارکان تأثیر گذار در سلامت، بایستی که همواره از جدیدترین یافته‌های پژوهش‌ها آگاهی داشته باشند تا بتوانند بهترین و موثرترین خدمات درمانی را بر بالین بیمار ارائه کنند. نکته قابل توجه دیگر آشنایی دانشجویان مقاطع تحصیلات تکمیلی با عملکرد مبتنی بر شواهد است، چرا که می‌تواند به انجام پژوهش‌های با سطوح شواهد بالا منجر شود. انجام پژوهش‌هایی در سطوح شواهد بالا همچنین می‌تواند به ارتقای جایگاه مؤسسات پژوهشی نیز کمک کند. افتة های پژوهش نشان می‌دهد روند تولیدات علمی پرستاری ایران در سالهای مورد مطالعه رو به رشد بوده است و در سال ۲۰۱۴ به بیشترین میزان رسیده است که این یافته‌ها با یافته‌های پژوهش نگارنده (۱۵)، عرفان (۱۶) قاضی میرسعید (۱۷) همسو بوده اما با یافته‌های مؤمن زاده، همسو نیست (۱۸). مؤمن زاده جایگاه تولید علم پرستاری را در بین سایر رشته‌های پزشکی چندان مناسب ندانسته است. حال آن که همسویی رشد کمی و کیفی اینگونه مطالعات همچنان جای سؤال است. یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد میزان مقالات در سطح شاهد A و B طی سالهای مورد مطالعه روند رو به رشد داشته است. در سطح شاهد C درصد ثابت و در سطح شاهد E شاهد کاهش درصد مقالات هستیم.

اگرچه روند رشد مقالات در سطوح شاهد A و B گزارش می‌شود اما این رشد کم و بطئی به نظر می‌آید. هرچند کاهش مقالات در سطح شاهد E، می‌تواند خود یکی از عوامل نشان دهنده افزایش تعداد مقالات شاهد محور در سایر سطوح باشد. این یافته با یافته‌های پژوهش‌های داخلی اسکروچی و بیدختی (۹)، کاظمی (۱۱)، همسو است و با یافته‌های جمشیدی اورک و علی بیک همسو نیست (۸) چرا که در پژوهش وی هیچ مطالعه‌ای در سطح شاهد یک وجود نداشت. در مطالعات خارجی، یافته‌های پژوهش حاضر با یافته‌های کای (۱۲، ۱۹)، کانور (۱۳)، اسیم (۲۰)، زابیدی (۲۱)، تورپن (۲۲)، لویزل (۲۳) همسو است. در مطالعات آنها هم میزان رشد مقالات در سطوح شاهد A و B چشمگیر نیست. اما این یافته با یافته‌های پژوهش تاشفین (۲۴) و هانزلیک (۲۵) همسو نیست و یافته‌های این پژوهش‌ها افزایش چشمگیر مقالات در سطوح شواهد بالا را گزارش کرده‌اند. روند کند رشد مقالات در سطوح شواهد بالا جای تأمل است. با توجه به آنکه وقت آن رسیده که علاوه بر توجه به معیارهای کمی، به رتبه بندی مقالات هم توجه داشته باشیم. در همین راستا بایستی که تدابیری جهت آشنایی جامعه علمی و پژوهشگران با مقیاس‌های رتبه بندی اندیشیده شود. اقداماتی پایه‌ای و اساسی نظیر قرار دادن آموزش‌های مبتنی بر شواهد، آشنایی هرچه بیشتر با انواع پژوهش و آموزش انجام پژوهش‌های با سطوح شواهد بالا در سرفصل‌های آموزشی، به منظور آشنایی دانشجویان و برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای پژوهشگران و پرستاران شاید بتواند در این زمینه مفید واقع شود.

نتیجه گیری

بررسی وابستگی سازمانی تولیدات علمی شاهد محور نشان داد، دانشگاه تهران در صدر جدول قرار دارد و مجله حیات که مجله دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه تهران است، تنها مجله نمایه شده در پایگاه اسکوپوس است که مقالات شاهد محور را منتشر کرده است اما درصد مقالات شاهد محور این مجله با سطوح شواهد بالا چشمگیر نیست.

پژوهشی را در راستای حرکت به سمت پرستاری شاهد محور مشخص می‌کند. بنابر این پیشنهاد می‌شود پژوهشگران و دانشجویان تحصیلات تکمیلی انجام پژوهش‌های با سطوح شواهد بالا را در اولویت کارهای پژوهشی خود قرار دهند تا شاهد حرکت بهتر و سریع‌تر به سمت پرستاری مبتنی بر شواهد و افزایش کیفیت خدمات پرستاران بر بالین بیمار باشیم. همچنین ذکر این نکته نیز لازم است که سردبیران مجلات و داوران در فرآیند داوری به سطح شاهد مقالات توجه داشته باشند و به انتشار تولیدات علمی با سطوح شواهد بالا اهمیت بیشتری بدهند تا انگیزه‌ای برای پژوهشگران برای انجام پژوهش‌ها با سطوح شواهد بالا و زمینه‌سازی برای انتشار بیشتر مقالات با سطوح شواهد بالا باشد.

References

- Hughes D, Glasziou P, Del Mar C, Salisbury J. Evidence-based practice workbook. London: Blackwood Publishing, BMJ Books; 2007.
- Straus SE. Evidence-based medicine: how to practice and teach EBM. 4th ed: John Wiley & Sons; 2005.
- Azmal M, Shafiee E. [Knowledge, Attitude and Practice of Nurses in Evidence Based Practice: A Case Study in Bushehr]. *Res Nurs Health*. 2012;3(2):150-83.
- Reynolds S. Evidence-based practice: A critical appraisal. 4th ed: John Wiley & Sons; 2008.
- Ervin NE. Evidence-based nursing practice: are we there yet? *J N Y State Nurses Assoc*. 2002;33(2):11-6. [pmid: 15052880](#)
- Salehi S, Mohmedie Karbalaie A, Abedi H. A study of the implementation rate of evidence-based nursing cares by nurses in state hospitals in Ahwaz in 2011. *Evid Based Care QJ*. 2013;3(2):7-16.
- Peterson MH, Barnason S, Donnelly B, Hill K, Miley H, Riggs L, et al. Choosing the best evidence to guide clinical practice: Application of AACN levels of evidence. *Critical care nurse*. 2014;34(2):58-68.
- Jamshidi Orak R, Alibeik M, Banani G. A Survey on the Levels of Evidence of Nursing Theses and Dissertations in Type 1 Medical Universities of Iran, 1991-2010. *Iran J Nurs*. 2012;25(78):45-80.
- Eskrootchi R, Beydokhti H, Bayge MA, Hosseini F. Levels of clinical evidence in published articles in Iranian Scientific Medical Journals (1994-2008). *J Birjand Univ Med Sci*. 2011;18(2):117-25.
- Shafiei L, Shahravan A. The level of evidence in two leading endodontic journals. *Iran Endod J*. 2013;8(1):18-21. [pmid: 23411681](#)
- Kazemi S, Hosseini Khameneh S, Hemmati Islamloo S. [Level of Evidence]. *Iran J Orthopaed Surg*. 2013;8(2):41-52.
- Kay J, Memon M, Rogozinsky J, Simunovic N, Seil R, Karlsson J, et al. Level of evidence of free papers presented at the European Society of Sports Traumatology, Knee Surgery and Arthroscopy congress from 2008 to 2016. *Knee Surg Sports Traumatol Arthrosc*. 2017;25(2):602-7. [doi: 10.1007/s00167-016-4391-8](#) [pmid: 27896395](#)
- Sugrue CM, Joyce CW, Sugrue RM, Carroll SM. Trends in the Level of Evidence in Clinical Hand Surgery Research. *Hand (N Y)*. 2016;11(2):211-5. [doi: 10.1177/1558944715627619](#) [pmid: 27390565](#)
- SCOPUS. what is scopus? 2016 [cited 2016]. Available from: <https://www.scopus.com>.
- Negarandeh R. Scientific Publication in Nursing and Midwifery in Iran. *J Hayat*. 2013;18(4):92-3.
- Erfan Manesh M. Scientific Productions and Participation of Asian Countries in 1999-2008. *Scopus Database*. 2010;8(4):109-16.
- Abdekhoda H, Ghazi MirSaeed S, Nourzi A. Evaluation of Scientific Production of Iranian Medical domain based on the document indexed from scientific journals in chosen databases, between 2005-2009. *J Payavard Salamat*. 2010;4(2):18-30.
- Mahdizadeh S, Heydari A. Iranian nursing contribution to scientific production in late decade (2003-2012) in Web of Science Database. *J Health Promot Manage*. 2014;3(2):26-33.
- Kay J, Memon M, de Sa D, Simunovic N, Athwal GS, Bedi A, et al. Level of clinical evidence presented at the open and closed American Shoulder and Elbow Surgeons annual meeting over 10 years (2005-2014). *BMC Musculoskelet Disord*. 2016;17(1):470. [doi: 10.1186/s12891-016-1334-y](#) [pmid: 27842528](#)
- Makhdom AM, Alqahtani SM, Alsheikh KA, Samargandi OA, Saran N. Level of evidence of clinical orthopedic surgery research in Saudi Arabia. *Saudi Med J*. 2013;34(4):395-400. [pmid: 23552593](#)
- Zaidi R, Abbassian A, Cro S, Guha A, Cullen N, Singh D, et al. Levels of evidence in foot and ankle surgery literature: progress from 2000 to 2010? *J Bone Joint Surg Am*. 2012;94(15):e1121-10. [doi: 10.2106/JBJS.K.01453](#) [pmid: 22855001](#)
- Turpen RM, Fesperman SF, Sultan S, Borawski KM, Norris RD, Klink J, et al. Levels of evidence ratings in the urological literature: an assessment of interobserver agreement. *BJU Int*. 2010;105(5):602-6. [doi: 10.1111/j.1464-410X.2009.09181.x](#) [pmid: 20089109](#)
- Loiselle F, Mahabir RC, Harrop AR. Levels of evidence in plastic surgery research over 20 years. *Plast Reconstr Surg*. 2008;121(4):207e-11e. [doi: 10.1097/01.prs.0000304600.23129.d3](#) [pmid: 18349600](#)
- Ahmad T, Chinoy MA, Tayyab M. Using levels of evidence to compare clinical impact from research. *J Evid Based Med*. 2014;7(1):38-44. [doi: 10.1111/jebm.12085](#) [pmid: 25155565](#)
- Hanzlik S, Mahabir RC, Baynosa RC, Khiabani KT. Levels of evidence in research published in The Journal of Bone and Joint Surgery (American Volume) over the last thirty years. *J Bone Joint Surg Am*. 2009;91(2):425-8. [doi: 10.2106/JBJS.H.00108](#) [pmid: 19181987](#)